

Rozelia Lois

ACANTARIS GALLEGOS

REAL ACADEMIA
GALLEGA
LA CORUÑA

F 7720

Biblioteca

PONTEVEDRA

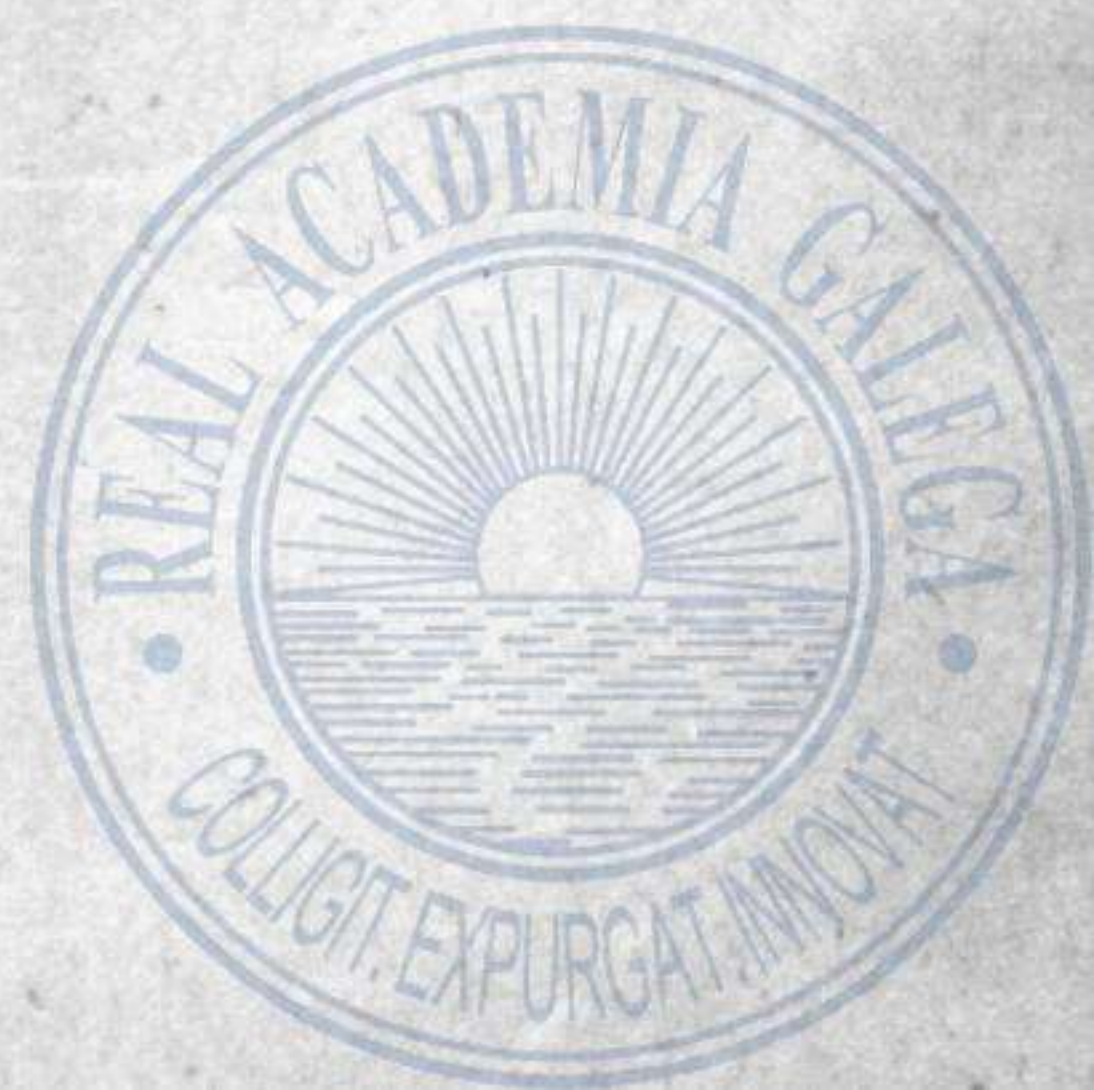
ESTABRECEMENTO TIPOGRÁFICO

DE "LA OPINIÓN"

1899

ROXELIO LOIS

COLECCIÓN

DE

Cantares gallegos

ADICADA A O SEÑOR DON

ANTONIO GUIMARÉ

PONTEVEDRA

ESTABLECIMIENTO TIPOGRÁFICO

DE "LA OPINIÓN"

1899

E PROPIEDÁ D' O AUTOR

Asociación de escritores de "Revista
Gallega" de la bruma en prosa
Recomendación de autor

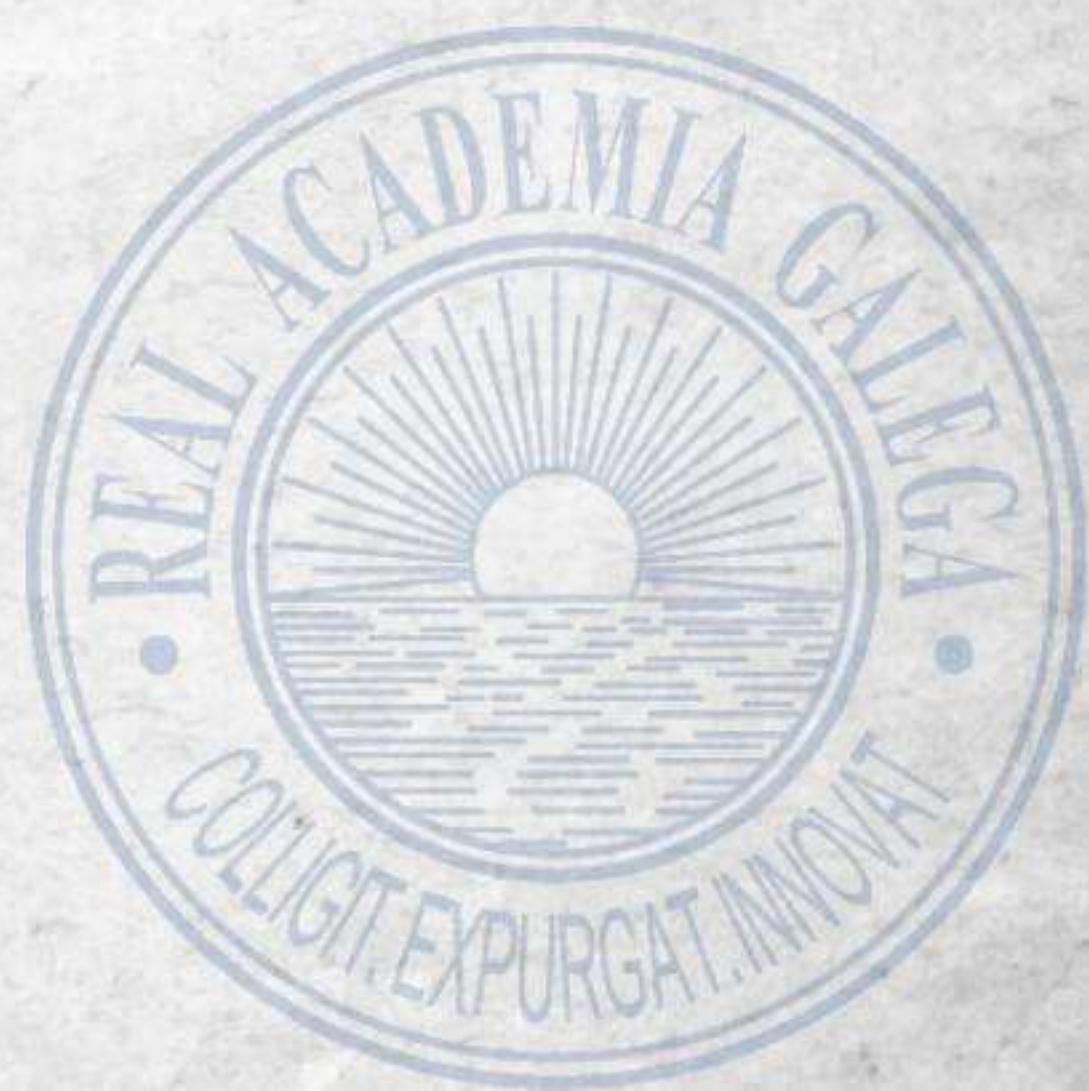
Mayo 21 de 1899

ADICATORIA

LIBRARY

Tip-Lit. de Landin. Pontev.

Antonio Guimaraes

[A decorative flourish consisting of a long, horizontal, slightly wavy line that ends in a small loop on the right side.]

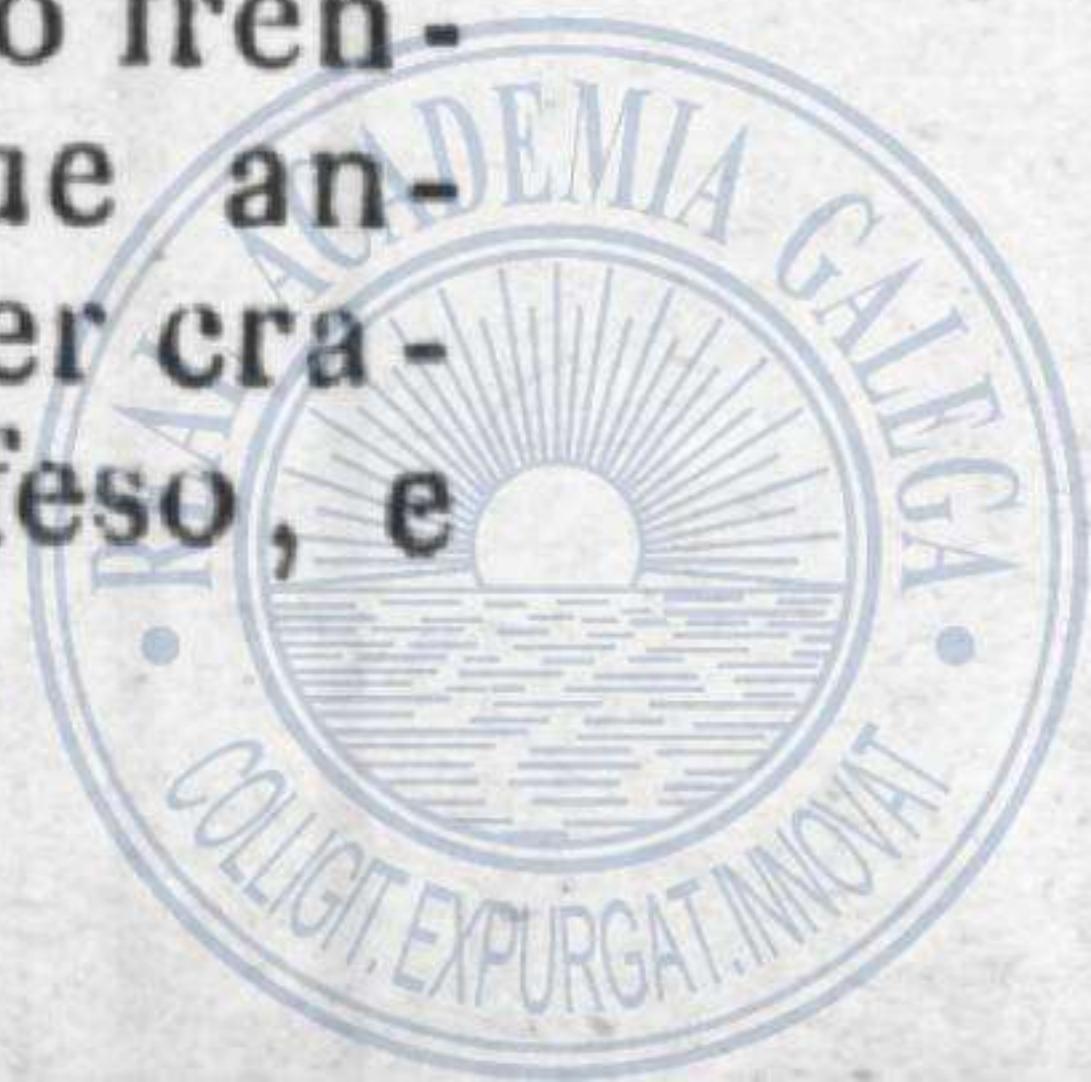

*A o meu distinguido amigo o se-
ñor don Antonio Guimaré, há-
bil e intelixente zurucano e
gallego entuseasta como poucos*

Sabes, amigo Guimaré, que dende que foches persidente d' o *Certame Musical* celebrado en Tuy o ano de 1896, e que tan brillantemente foi realizado, che fixen unha pormesa que non poden cumprir hastra a fecha por razóns que á ti non che son desconecidas.

A o adicarche ista humilde obra miña deixo satisfeito o meu compromiso; e debes de quedar contento a o ver ó frente d' iste libriño o teu retrato que aunque está moi escuro, él che fará ver cun ro canto é o cariño que che profeso, e

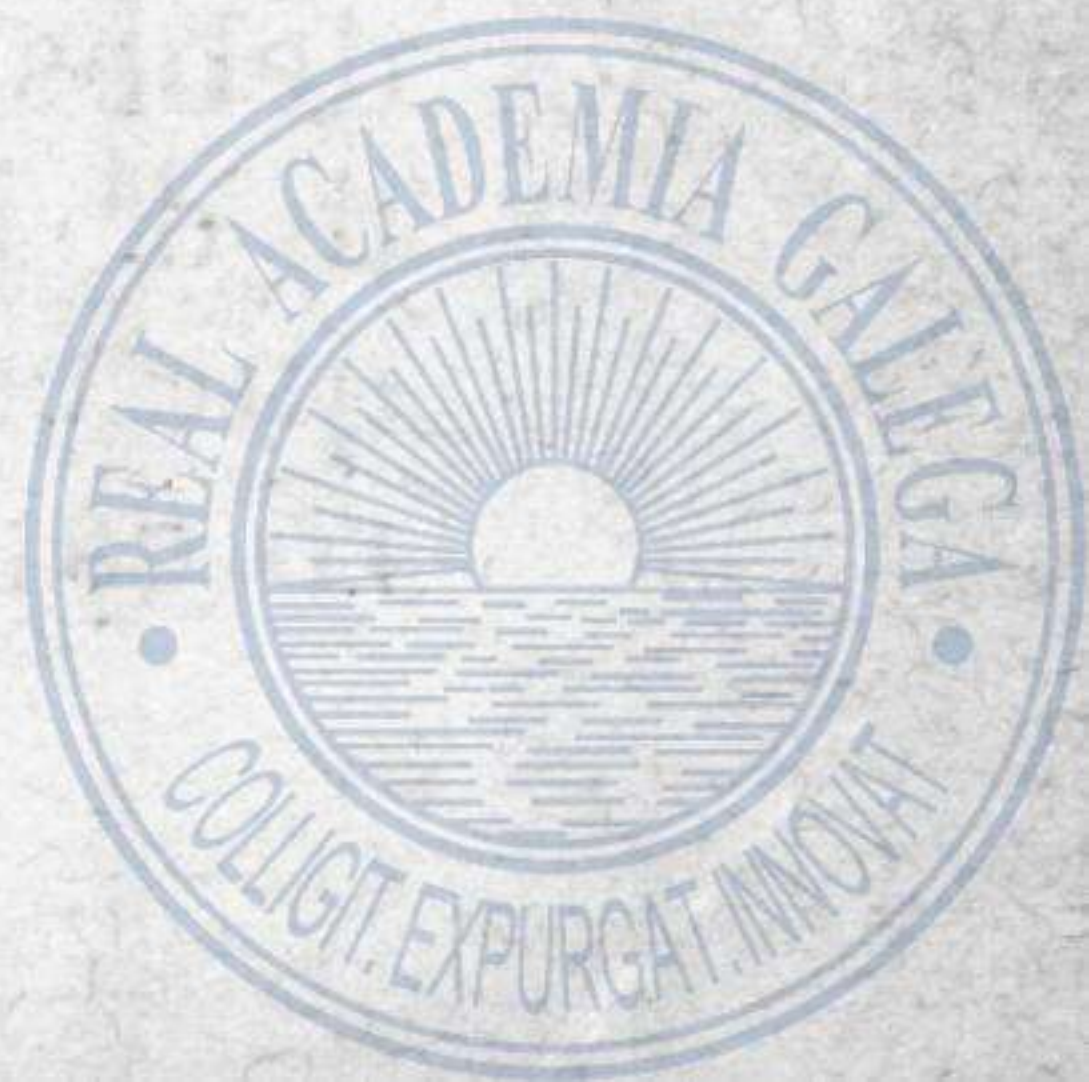

que unidos dende hoxe nosos només xamais os sopararán as intrigas d'os homes falsos e ruins que por desgracea abundan n'a sociedade.

Si con egoal afeuto qu' eu ch' o adico chegas a aceutar o meu traballo, nova proba d' a miña amistadá, deixarás com-pracido a teu amigo verdadeiro

Roxelia Lois.

Pontevedra, Abril de 1899,

A O LEUTOR

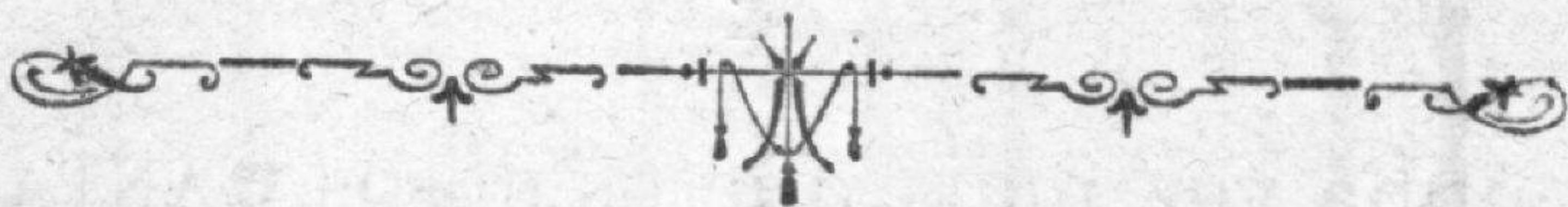

LIBRARY OF THE

A o leutor

Perdoa que ó molestal-a tua ilustrada atenceón o faga con un traballo tan probe coma o que hoxe che oferzo; pro sei que me ausolverás cando che diga o motivo que me impulsou a dal-o a emprenta.

Non foi outro que aumental-o número d'os CANTARES GALLEGOS que se levan publicados, por si algunhos d'os que contén iste libro merescen o teu benépracito; contribuir á porpagacéon d' o noso tan subrime dialeuto, e demostrare,

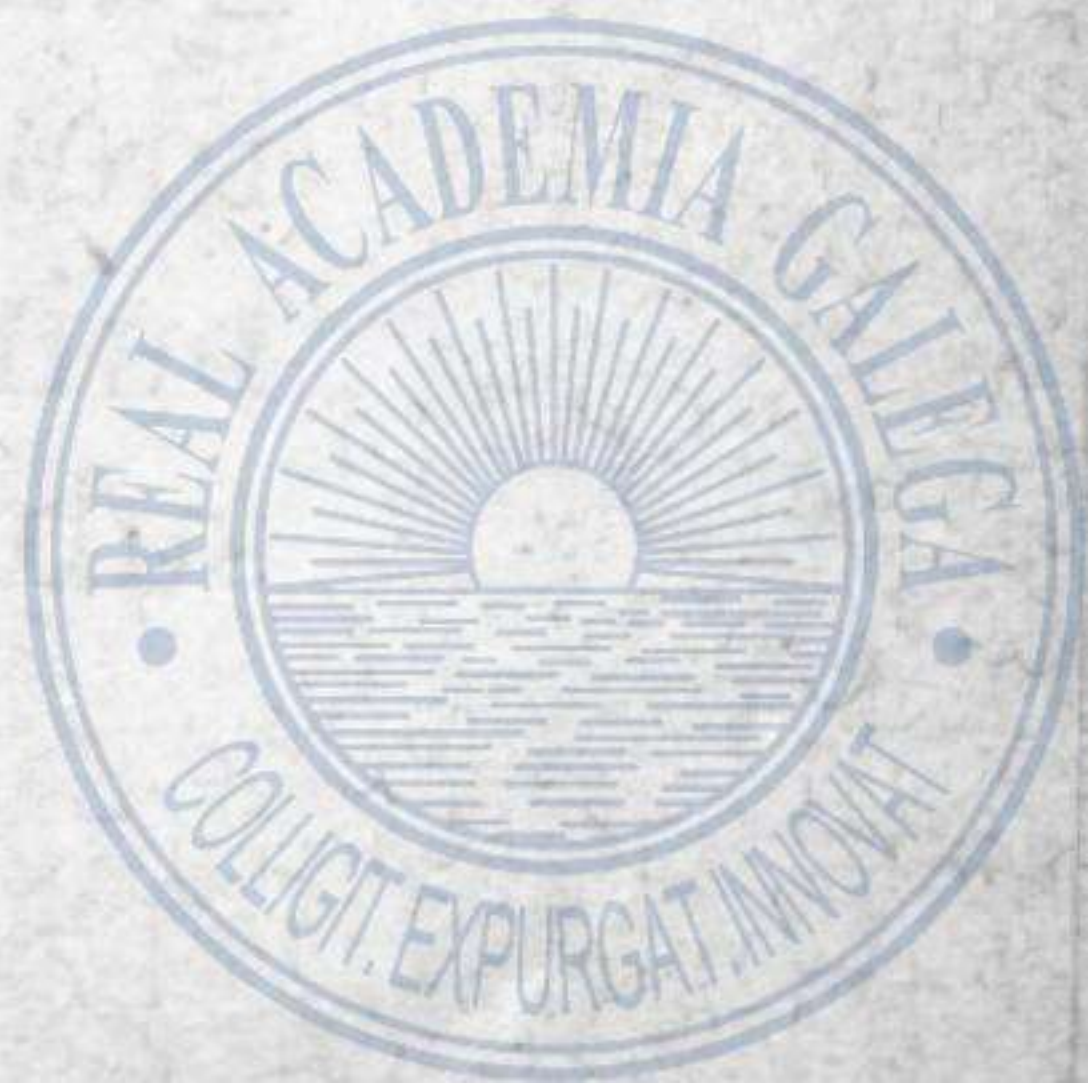

unha vez mais, que os nosos CANTARES son á millor espreseón d' os nosos afeutos, o tenro linguaxe d' os nosos sentimentos, e o fidel refrexo d' as nosas costumes.

Si o meu traballo, con todo de ser cativo, meresce o teu aprauço, pol-as razóns que d' espór acabo, quedará satisfeito

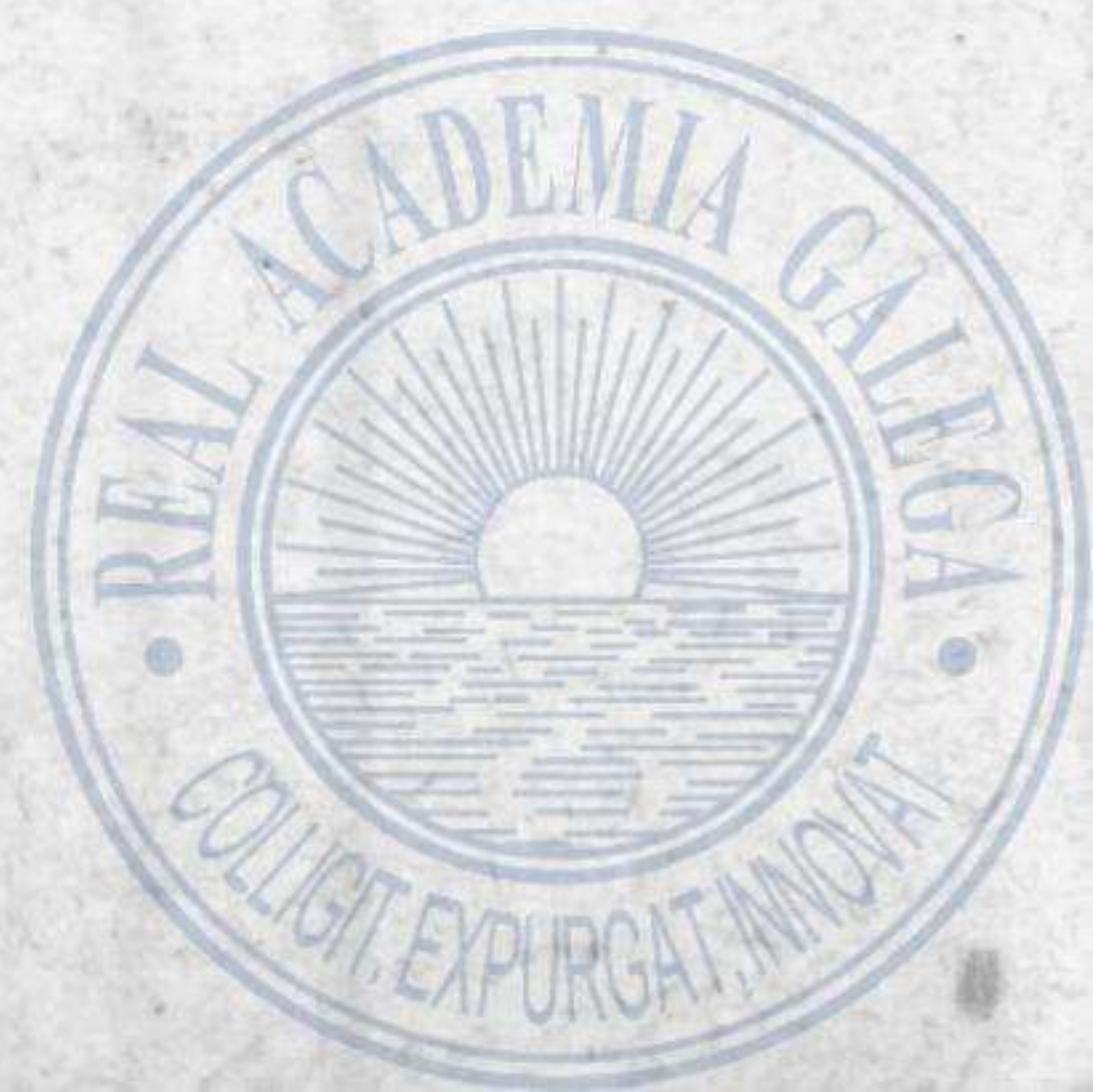
O autor.

Abril, 1899.

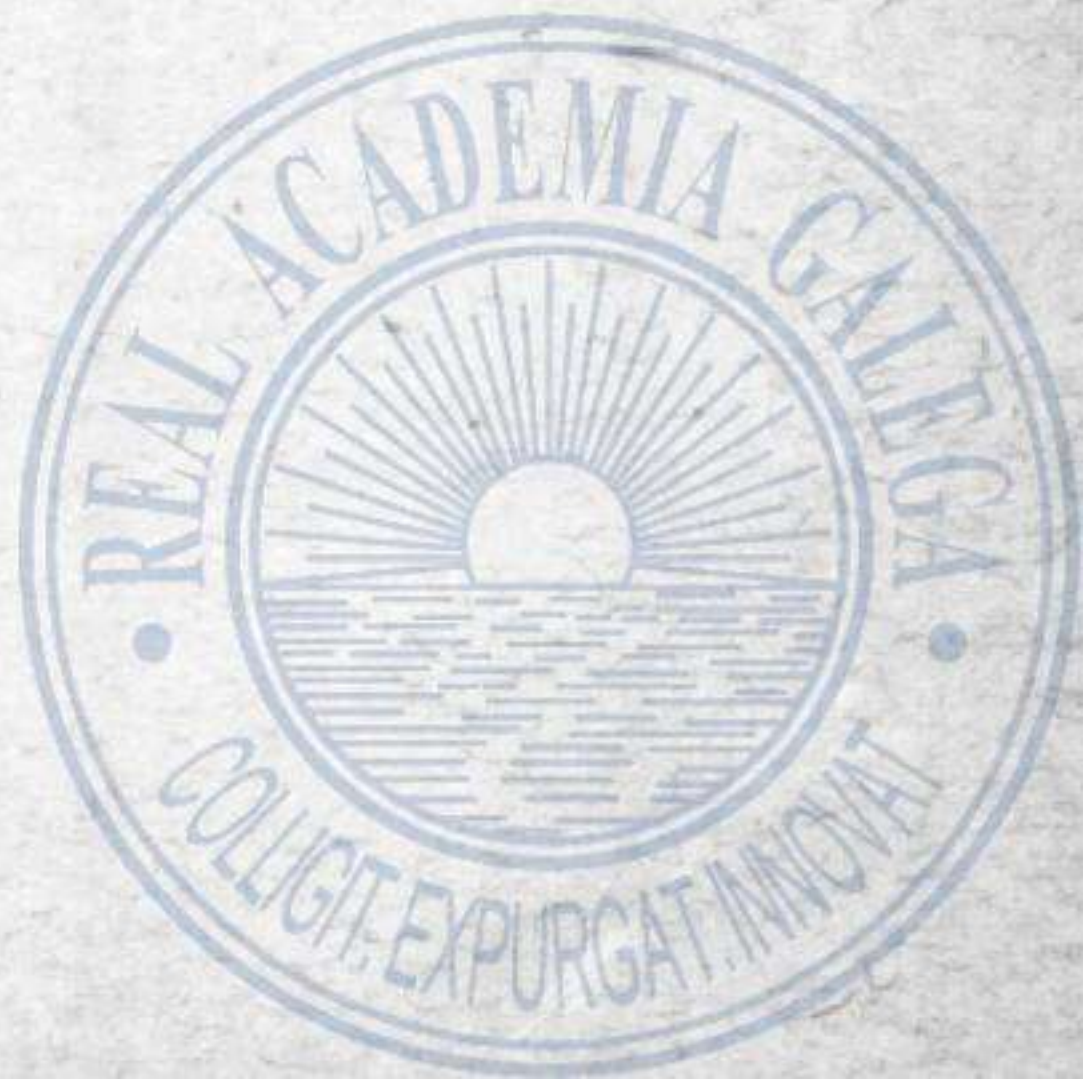

CANTARES GALLEGOS

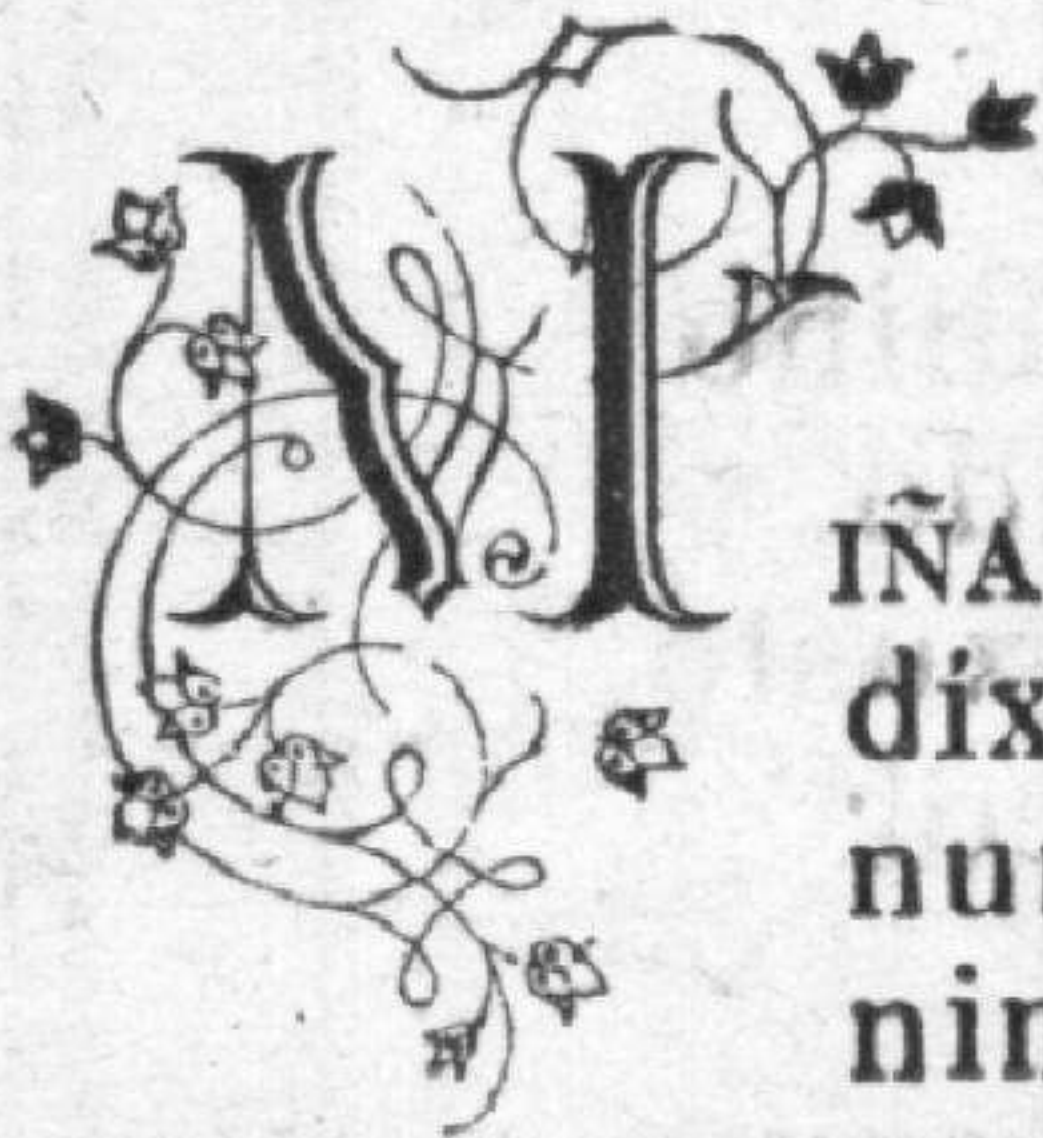
ORITREB-8300TAD0

I

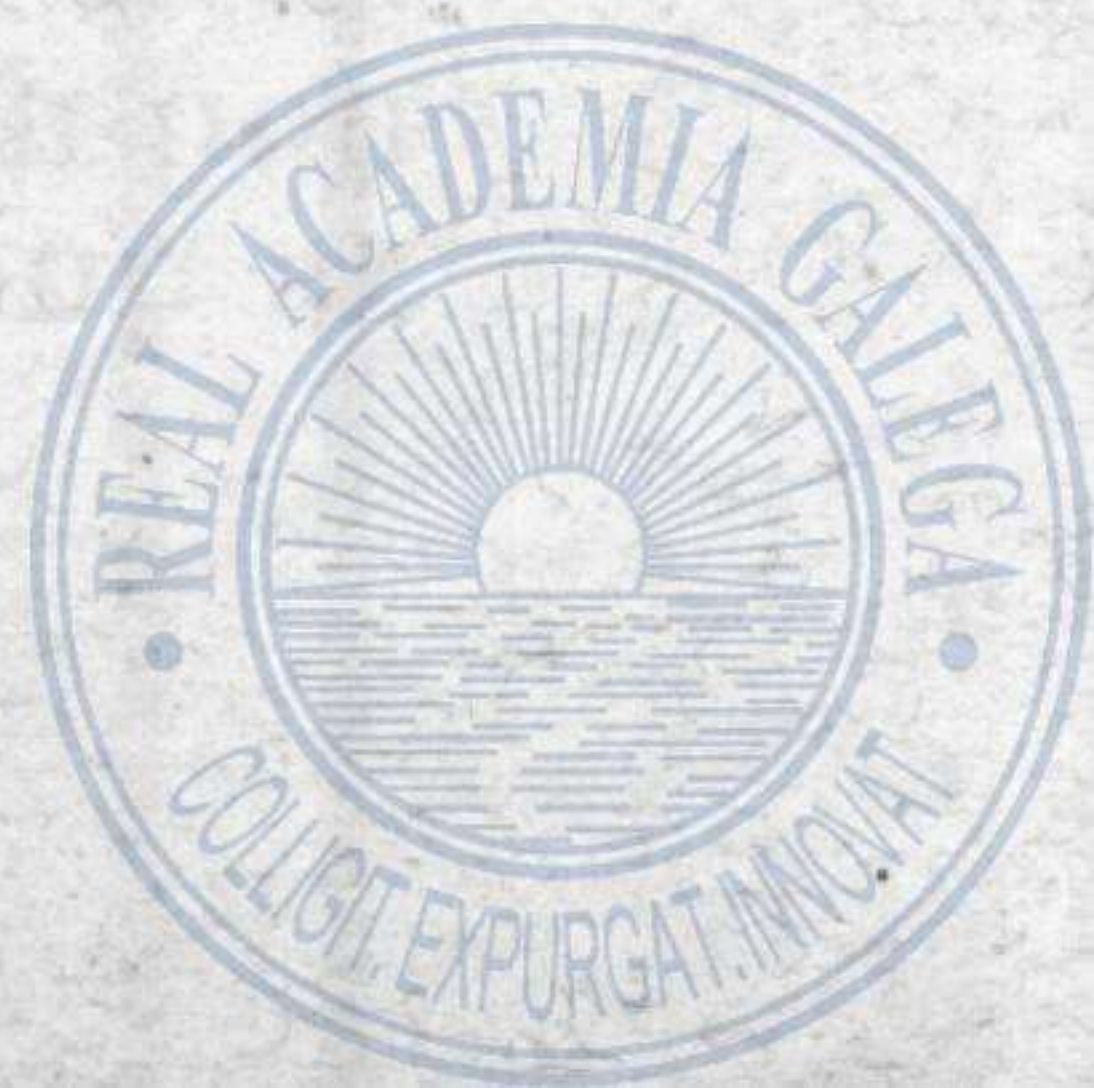
MIÑA nai, cando morreu,
dixome dándome un bico:
nunca t' esquezas de Dios
nin de min, fillo querido.

II

A o bendito San Anton
rezo e pidolle de cóte
que m' escolla un bó marido
que me agarime e console.

III

Cando o escapulario biques,
lémbtrate sempre de min,
e pidelle a Dios me dea
resinaceón pra sufrir.

IV

Encoméndate, meu fillo,
á Virxe Santa d' o Carme
qu' Ela n' as loitas d' a vida
será sempre quen te ampare.

V

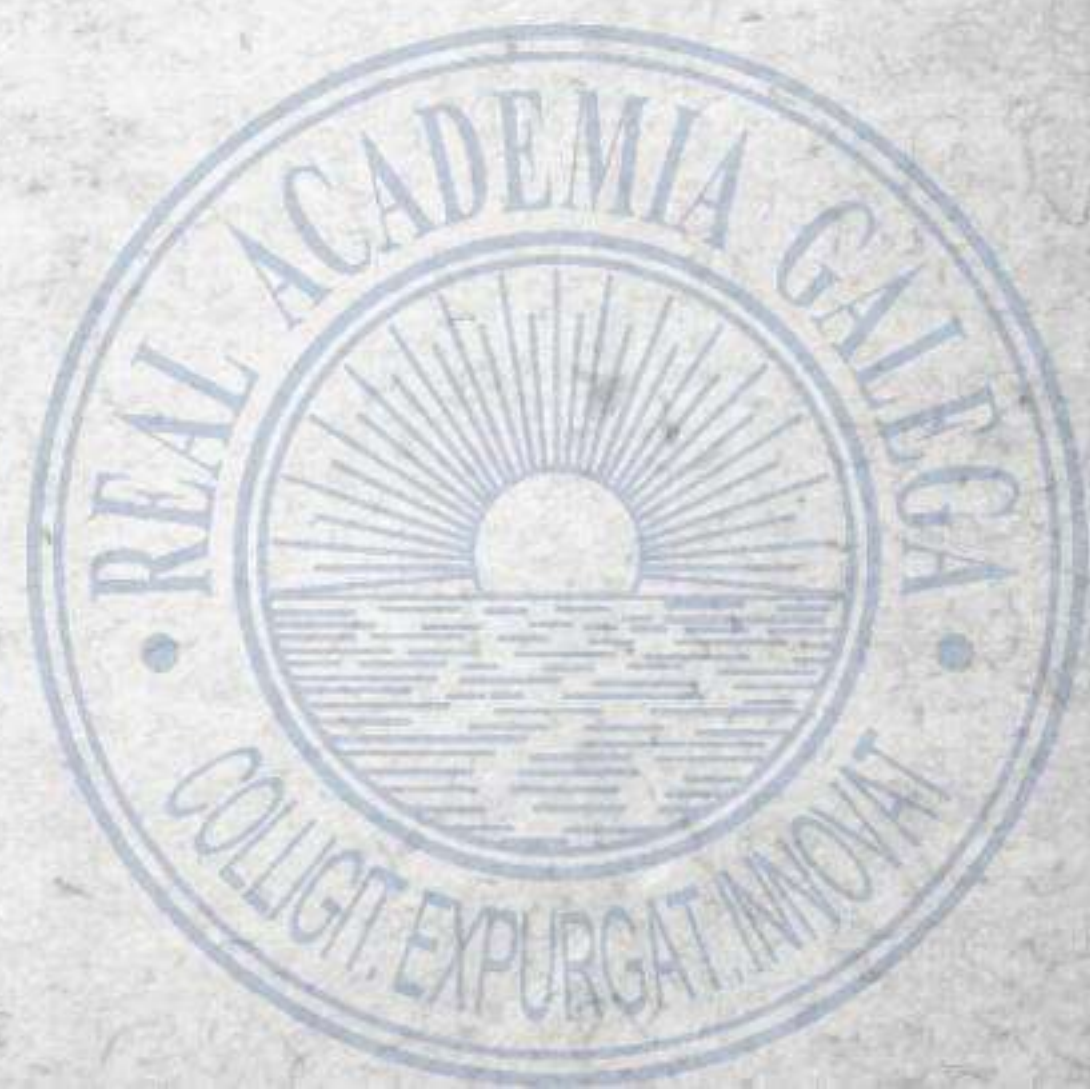
D' a miña vida o camiño
está d' abroxos semeado.
¡Cando acabará, Dios xusto,
o meu penoso Calvareo!

VI

Santa Rita! Santa Rita!
d' impusibres abogada;
dame unha sogra que sexa,
cal Vos sodes, unha santa.

VII

Virxe d' os Desamparados!
Miña naiciña querida!
non me abandones n' a morte
xa que me atendes n' a vida.

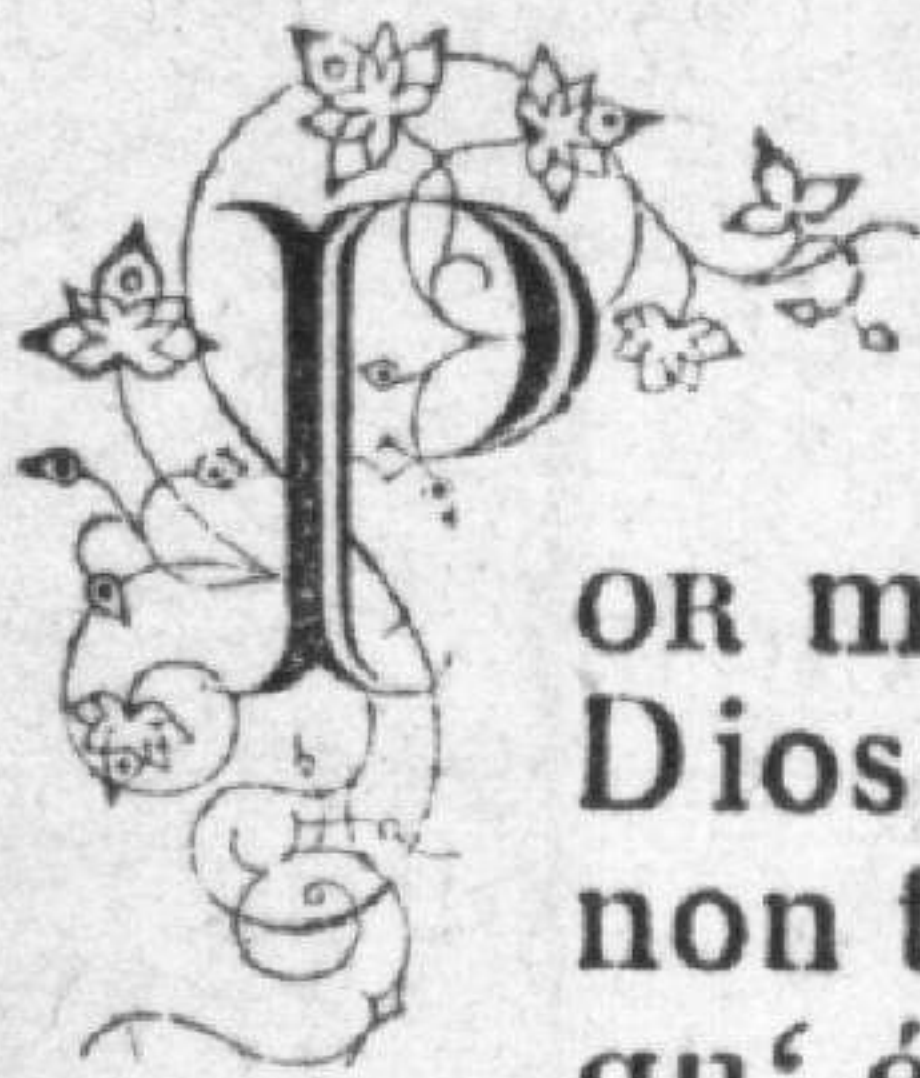
VIII

Si ouces, Virxe d' o Refuxio
a miña homilde pregaría
irei, o dia que morra,
n' a túa santa compañía.

IX

Si os homes non tivesen
de Dios ideya
que inventalo terían
por convenencia.
Pois de outro modo
seríamos cal féras
os homes todos.

X

Por mais que moitos encantos
Dios en ti depositou,
non téis o mais necesáreo
qu' é o encanto d' o pudor.

XI

D'a vida os dolces praceres
buscamos un moito afan
sen lembrarnos de que a morte
de cóte en asexo está.

XII

Debaixo d'o teu xustillo
tés á riqueza millor,
duas fontañas de leite
pra'os fillos que che da Dios.

XIII

Non digas que honrado eres
si é que te propos medrar;
hoxe a os pillos soyamente
dalle á man á sociedade.

XIV

Canto ben poidas faguer
faino sin reparo algun,
pois Dios á aquel que ben fai
dalle sempre *cen por un*.

XV

Son os teus ollos, ruliña,
duas amoras maduras;
n'a miña vida vin ollos
mais pretos que os teus, Maruxa.

XVI

Ancando a risa teño
sempre n'os lábeos
e crén moitos que á vida
paso gozando,
non é verdade;
as mágoas que me afrixen
Dios soyo as sabe.

XVII

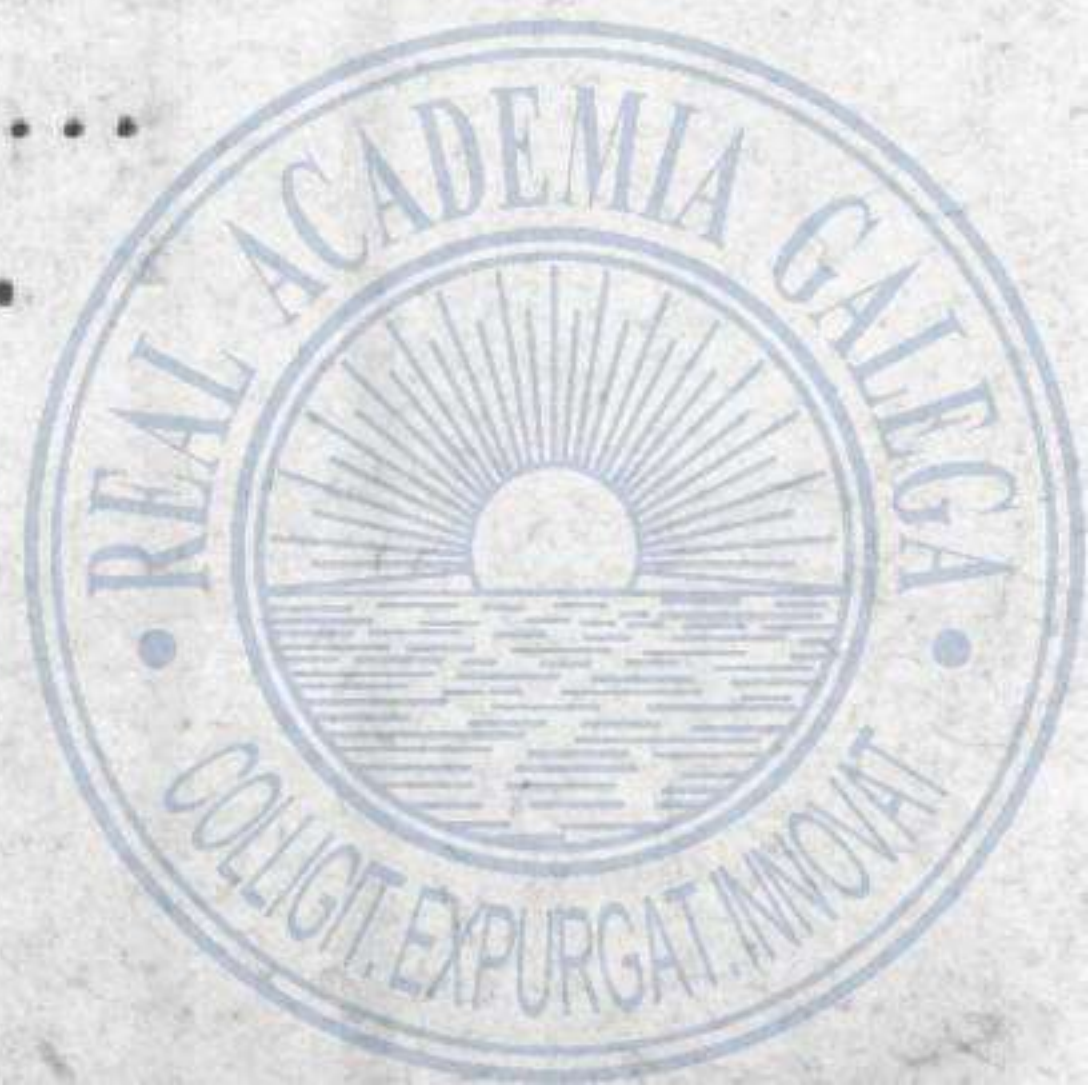
Qu'examais m'esquencerías
dixéches chorando á fío,
e dende que te ausentaches
non sei si estás antre os vivos.

XVIII

Fixéchesme mal de ollo
e con todo estou moi ben;
está visto que os teus ollos
non lle fan mal á ninguen.

XIX

Cando estou lonxe de tí,
miña terra idolatrada,
sempre me alcontro tristeiro...
y-é a morriña que me mata.

XX

Xilgariños trinadores
que n' o regueiro bebedes,
chorade comigo a morte
d' o neno que está n' o berce.

XXI

Por aparecer honrado
pós hoxe todol-os médeos,
pero coma nonca o foches
véndente sempre os leus feitos.

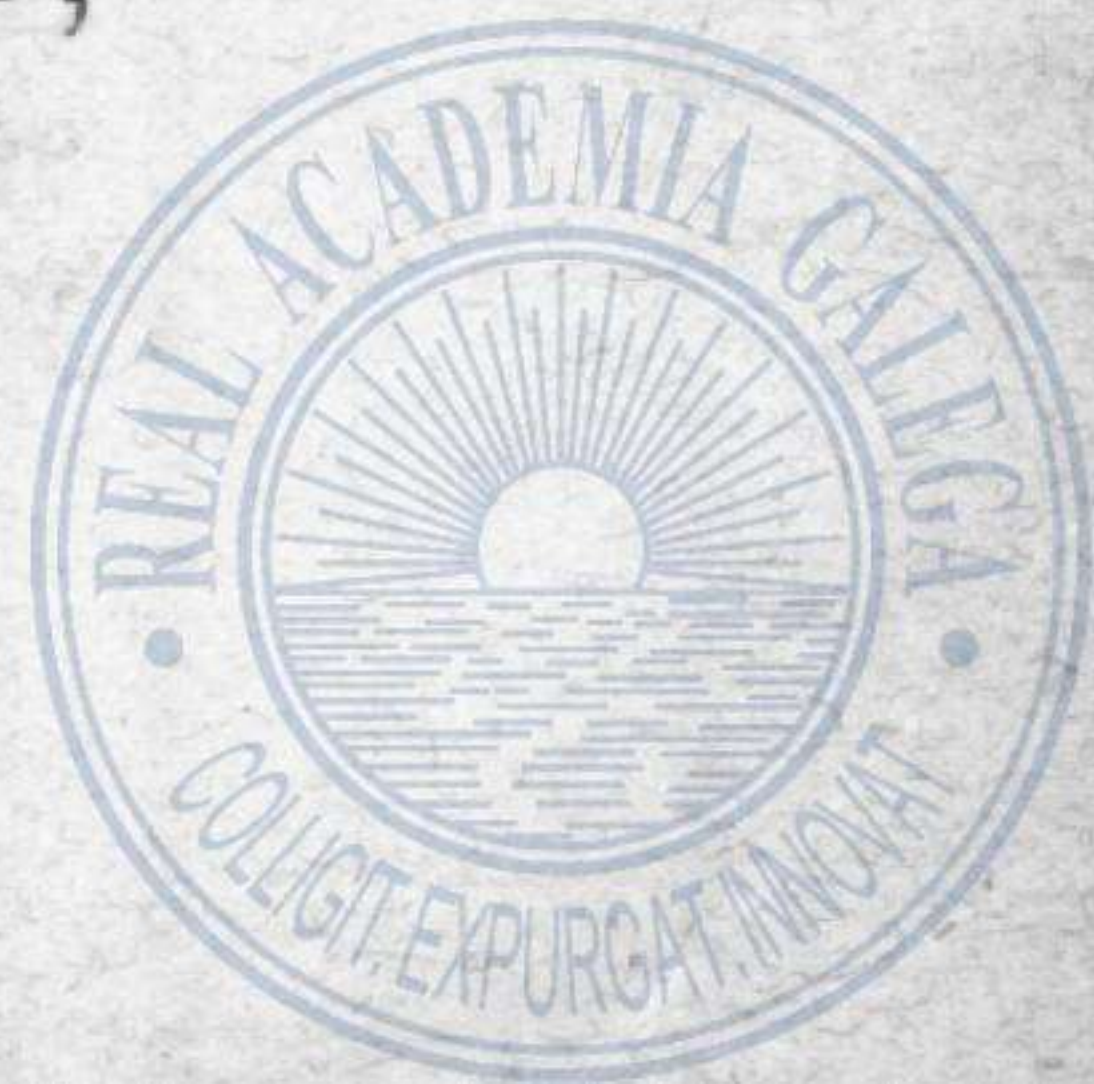
XXII

N' un curruncho de Galicia
vin á lus por ves pirmeira
e a gala teño en haber
nacido en terra gallega.

XXIII

U n aperta che pidin
e non m' o quixeches dar;
o dia que ti m' o pidas
hei faguercho desexar.

XXIV

Non te achegues tanto a min,
Rosiña d'a miña y-alma,
por que me derrete o fogo
d'as túas ténras olladas.

XXV

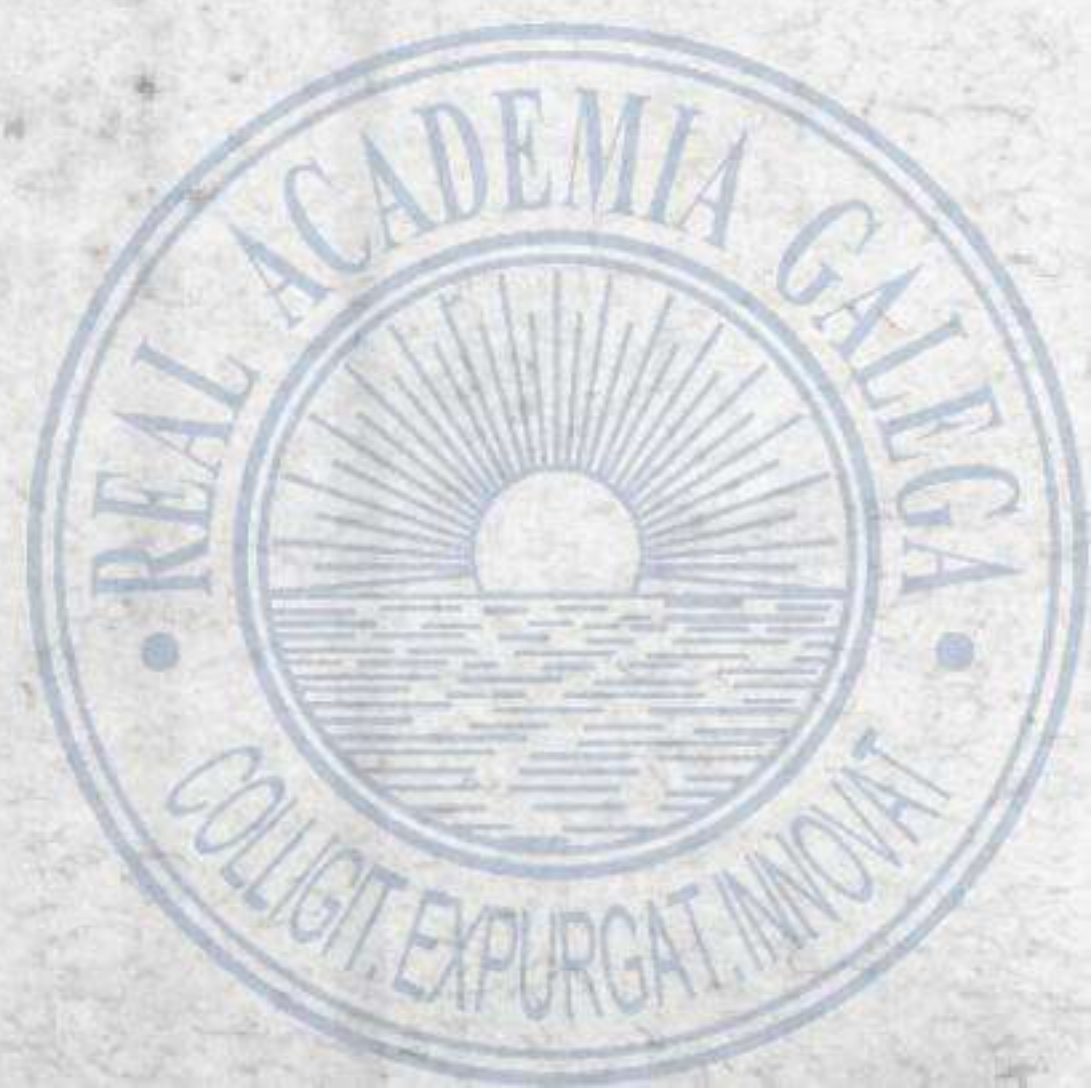
As bágoas que a min acoden
a o lembrante, ¡miña meiga!
son tantas e tan ardentes
que as meixeliñas me queiman.

XXVI

Adios Galicia querida!
adios terra de meus pais!
às Amérecas marchamos
boscando o qu'eiqui non hai.

XXVII

Si as mágoas qu'estou pasando
adeviñar tí poideras
non terías caridade
si de min non te doéras.

XXVIII

Dixéchesme «toma o meu»
cando o meu amor che dín;
vin a muller en tí sempre
mais teu amor nonca o vin.

XXIX

Cando por ves primeira
nos contempamos
quedamos sen dar fala
feitos us parvos.
E foi que ó vernos
d'ó Dios Cupido fumos
dous pirsioneiros.

XXX

Adios, naiciña querida!
adios, que á guerra me levan!
Volverei cheo de gloria,
senon... ¡por min a Dios prega!

XXXI

Paxariños que cantades
enriba d'ises loureiros;
¡quen fora coma vosoutros
que nonca estades tristeiros!

XXXII

Lonxe d'a miña chouciña,
lonxe d'a terra gallega,
soilo de ti me lembraba,
¡miña vaquiña marela!

XXXIII

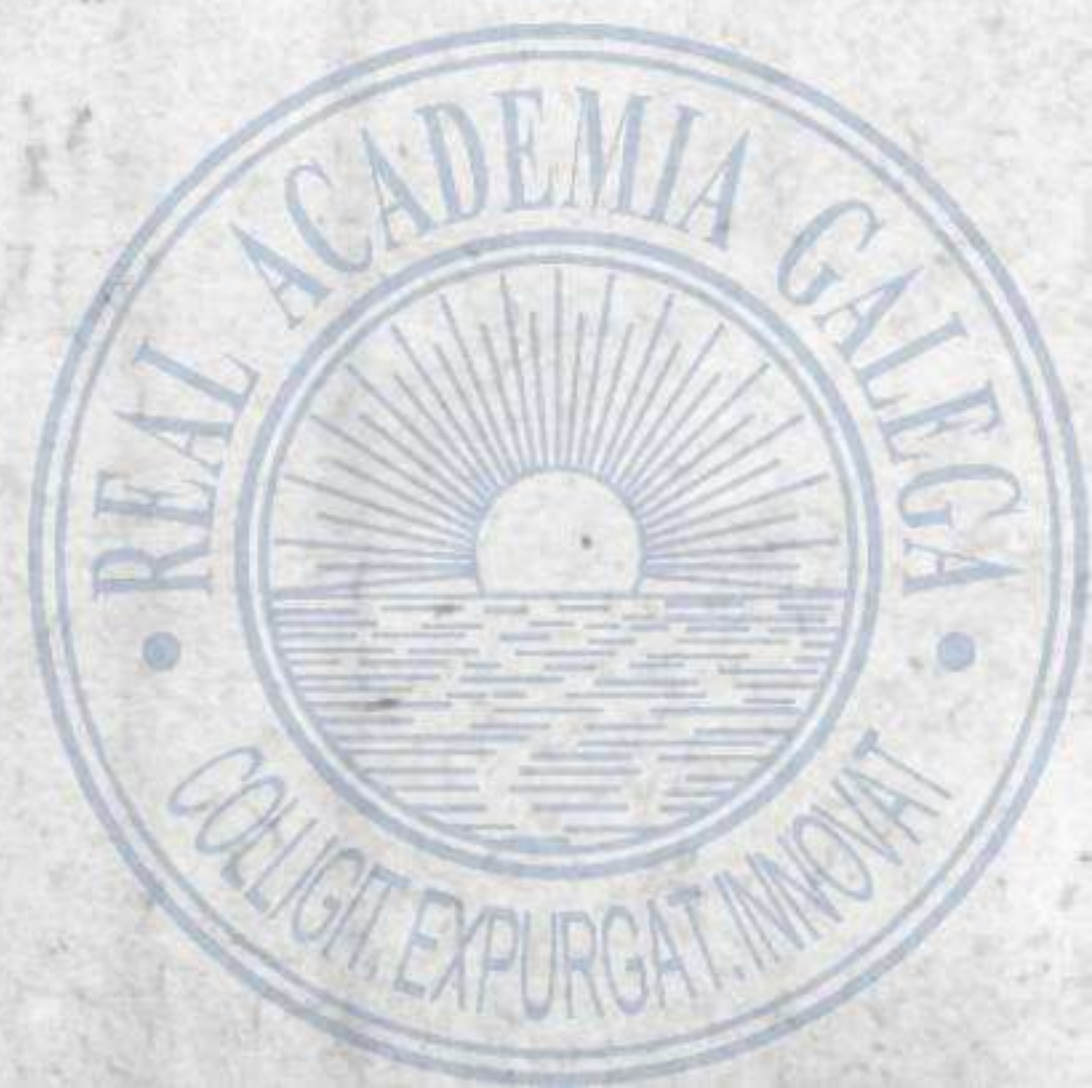
Unha humilde frol nasceu
a o pé d'o teu panteon
e regada c'o meu pranto
vai vivindo a probe frol.

XXXIV

Ruliña: se morro en Cuba
non teñas, por min pesar.
¡Ditoso ó fillo que morre
defendendo á sua nai.

XXXV

A o teu lado son felis,
e tanto e tanto che quero,
que cando estou de ti lonxe
moito a o lembrarte padezo.

XXXVI

Engrata foches cumigo
y-*engrata* foches con moitos,
como *engrata* nasciches...
engrata serás con todos.

XXXVII

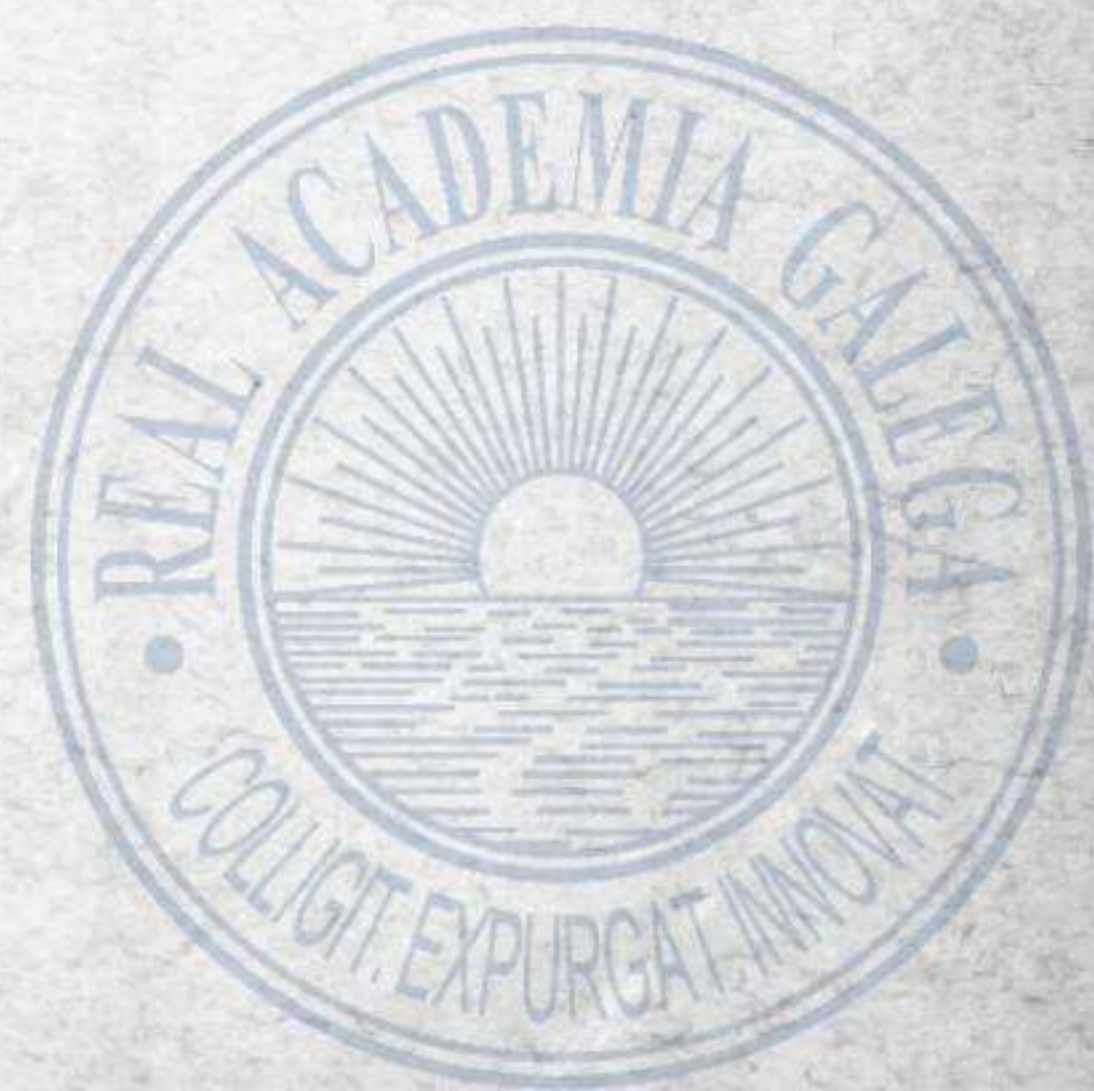
ON vayas de noite á fonte
a buscar auga n'ó xarro
por que como fai escuro
poden n'a fonte quitarcho.

XXXVIII

N'ó *queixo* unha mo: de lela
dinche ó vir d'ó fiadeiro,
e ben fixeche en fuxir
que se non... quedas sin *queixo*.

XXXIX

Unha vella e mais un vello
dispuxéronse a casar;
a vella por estar quente
e o vello por se quentar.

XL

Xeroma n'unha esfollada
meteume a man n'a faltrica;
c'o que atopou non-o sei...
pero escachaba co'a risa.

XLI

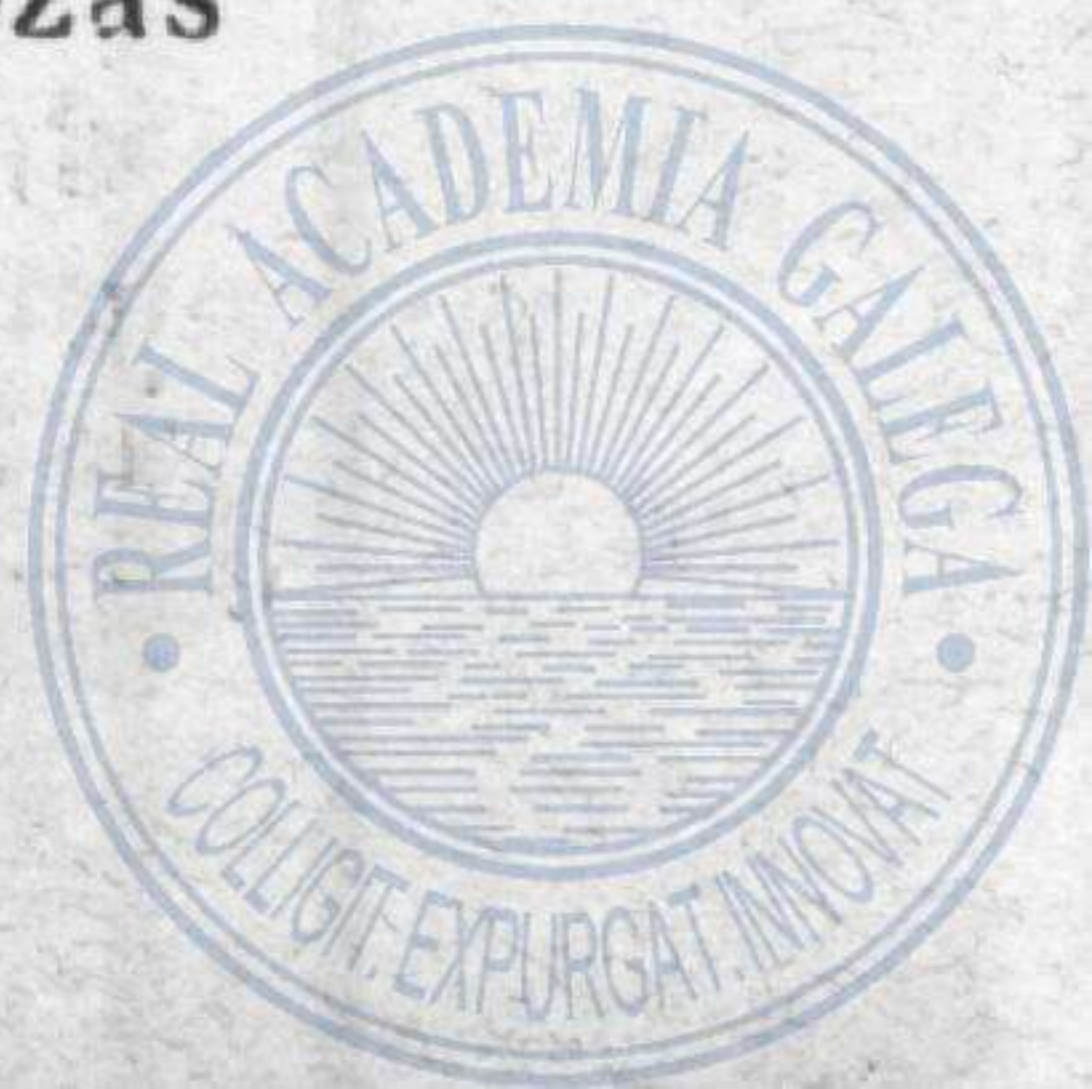
O fol d'a gaita de Xan
está cheo de buratas
y-en decir dan as veciñas
que llo furaron *as ratas*.

XLII

Un paxariño sen prumas
púxenlle a Brasa n'a man;
a o collelo dou berro
pro dempois... non berrou mais.

XLIII

Non sei o que a moitas mozas
lles poden dar n'as fiadas
porque van legres e volven
moi tristes e sen dar fala.

XLIV

Todal-as noites a o Temprouas a ourar ante o Calváreo e o *Xesus* que alí te leva xamais estivo encravado.

XLV

Non bailes o agarradiño con ningun home, rapaza, por que o tal baile costou a moitas algunhas bágoas.

XLVI

Tempo fai que Xepe a gaita non toca sendo gaiteiro, e as mozas dicen que y-é por que lle falla o *punteiro*.

XLVII

Vente cunmigo rapaza se qués que te poña boa, qu' eu son quen quita o meigallo às que van a Santa Comba.

XLVIII

Decíame, Candeloria,
que soyo a min me querias
e a un tempo estabas con catro
faguendo mil tolerías.

XLIX

Pol-o burato d' a porta
catal-as pulgas che vin
e n-o millor ¡malo rayo!
morreu á lus d' o candil.

L

Si o que che pido has de dar-me
non m' o fagas desexar,
que as cousas moi releadas
perden o méreto xá.

LI

N' a tua fonte meniña,
quixera apagal-a sede
ancando dempois tivese
que de indixesteon morrere.

LII

Si eu fora pulga Maruxa,
e che choutara a unha medea
hábiame de meter
donde tí non me colleras.

LIII

Hai homes tan garuleiros
que á pesar d' a sua velles
inda rastrexan as lebres
pero... xa non hai de qué.

LIV

VIVA Lugo e mais a Cruña!
viva Ourense é Pontevedra!
vivan os gallegos todos!
e ¡viva a gaita gallega!

LV

Ti pídemme canto quiras
que farei por compracerte
¿pero que de ti m' esquenza?
¡xamais! namentras alente.

LVI

Se qués ser algo n' o mundo
a vergoña deixa a un lado,
pois hoxe os que fan fortuna
son soyo os desvergoñados.

LVII

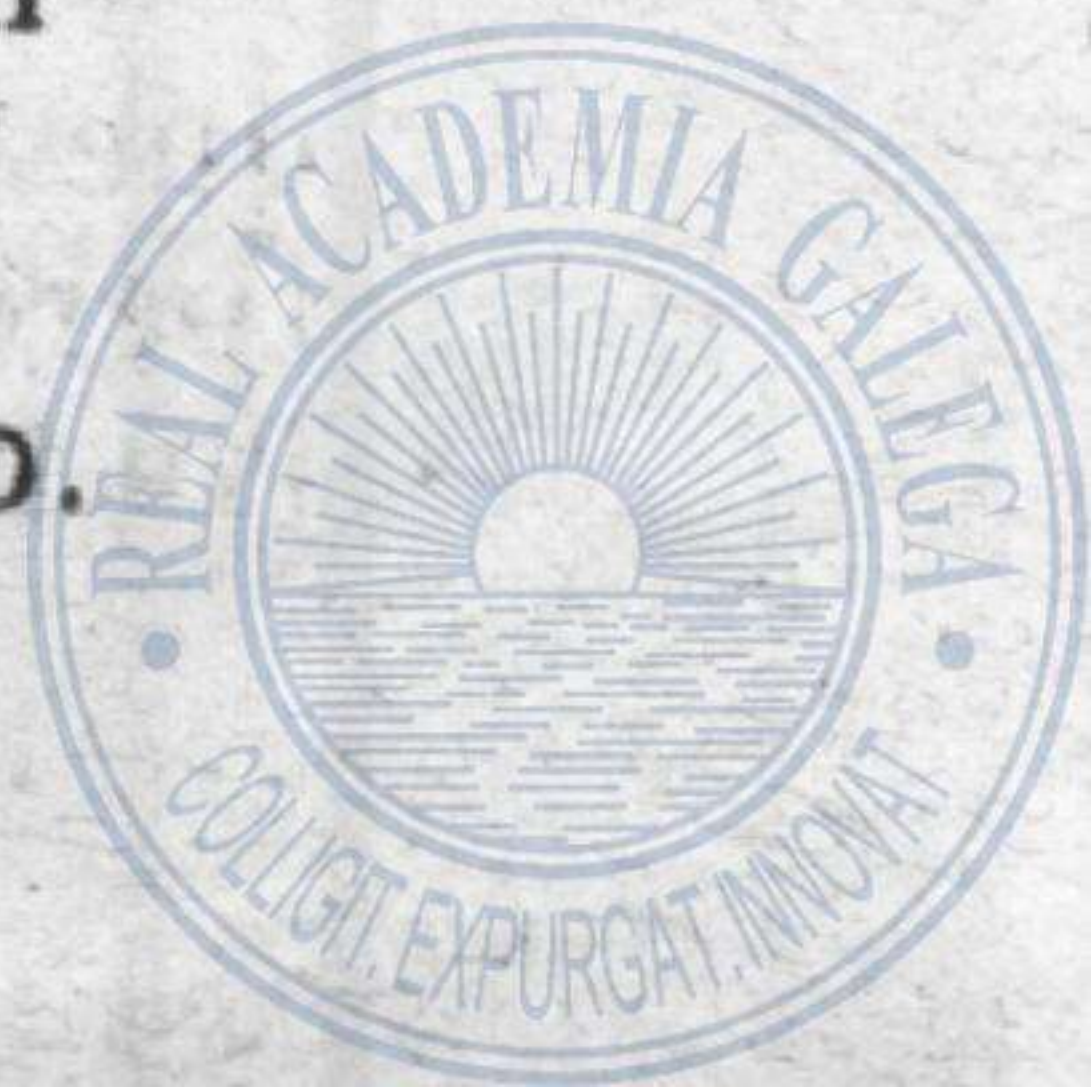
Si en min pensas algun dia
a o lembrarte d' o teu pobo
ergue a testa ollando a o ceo
que ali estaran os meus ollos.

LVIII

Sei moi ben que os meus *Cantares*
non son *Cantares* de méreto
mais *canto* por que *cantando*
de min as mágoas aleixo.

LIX

A o serviceo d' o Rei fun
con moitismo sentimento
e hoxe sinto no-haber ido
a servir, a o Rei, mais cedo.

LX

Teñen cór de xabre as *roxas*,
de terra enxoita as *morenas*,
as *brancas* o d' a cal viva
e o de barro as mais *trigueñas*.

LXI

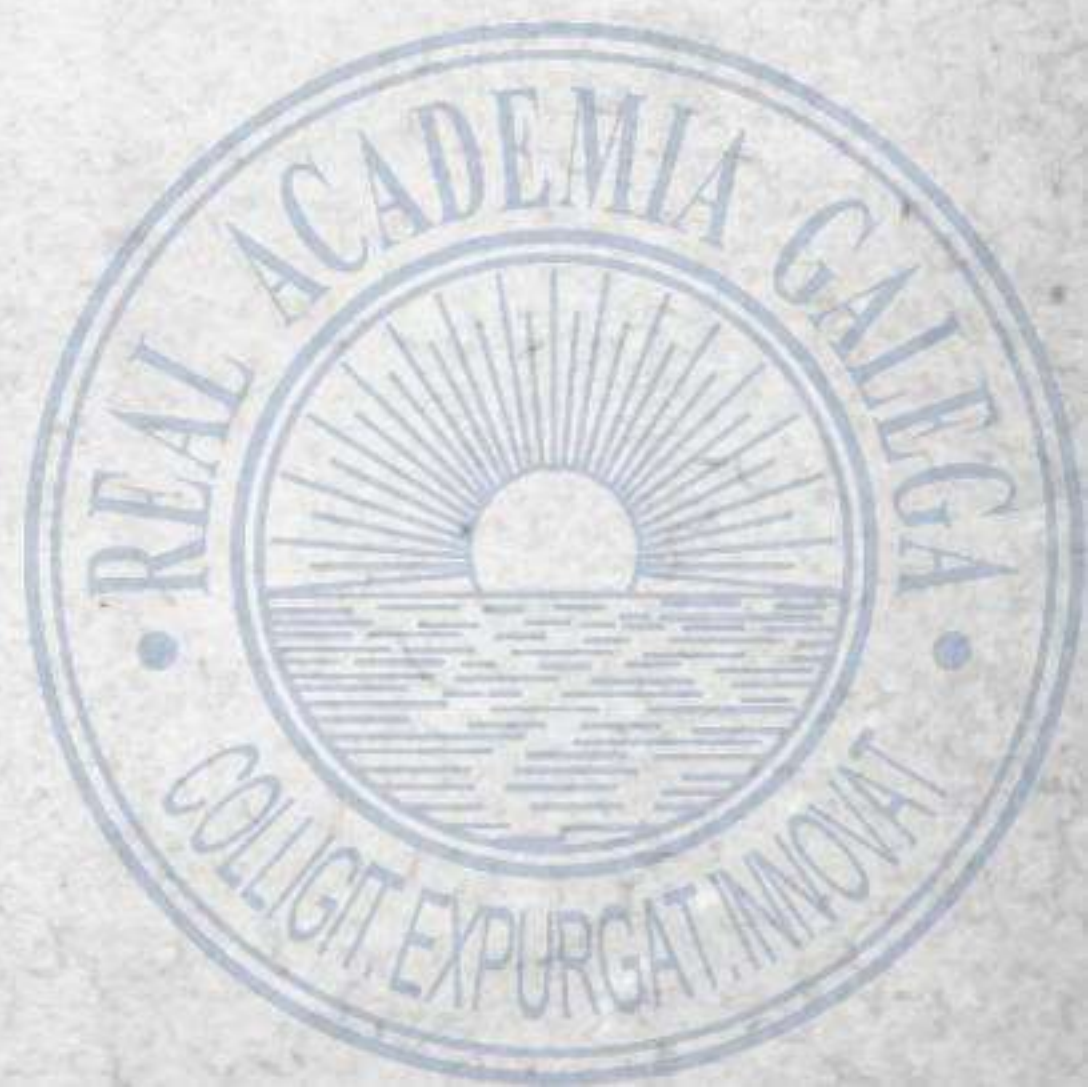
O que para *ichavo* nasce
non pode chegar a *carto*;
pol-o mesmo hastra que morra
serei sempre desgraceado.

LXII

Quixera ser anduriña
para buscal-o teu niño;
pousarme n' él, contemprarte,
e retornar de camiño.

LXIII

A vulgar pol o teu rosto
debes de ter bella a y-alma.
¡Ditoso aquel que conquira
teu enxebre amor, rapaza!

LXIV

Quen se adique á boscar hoxe
a xusticia pol-a terra
moitas voltas ten que dare,
de fixo perde a pacencia.

LXV

Hay quen fai mil falcatrúas
e pasa por home honrado
e quen vive honradamente
y-é pol-a xente aldraxado.

LXVI

Cando estou lonxe d'a patrea
e ouzo d' as campás os sons,
lembro as d' a aldeya onde deixo
anacos d' o corazón.

LXVII

Mentras de algo che servin
fóches moi agasalleira,
dempois que vello me viches...
¡mália quen de ti se lembra!

LXVIII

Rouba un probe catro espigas
e a persideo vai dous anos;
rouba un rico canto pode
e xamais é castigado.

LXIX

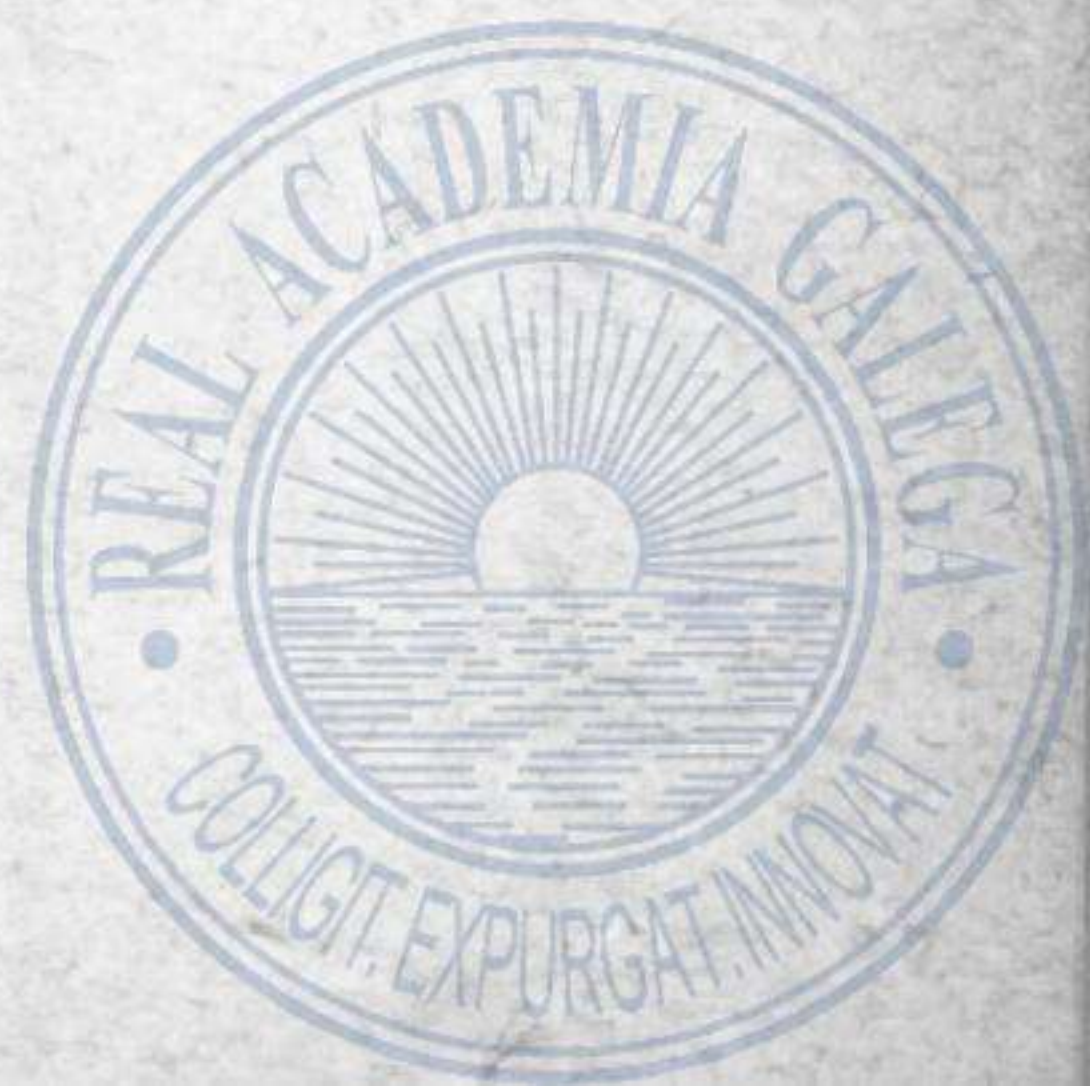
Cando o gaiteiro de Barro
fai n' a gaita alguns froreos
total-as rapazas dicen:
¡ay que gaita e que gaiteiro!

LXX

Hai quen arrastra un grillete
y-estar preso non debia,
e moitos que soltos andan
arrastralo merecían.

LXXI

Por gustarme muller grosa
quixen casarme con Xepa
y-ela non quixo decindo:
«qu' era home de pouca freba.»

LXXII

Se vives honradamente
nonca farás gran fortuna,
pero si vives, cal moitos,
serás rico sen desputa.

LXXIII

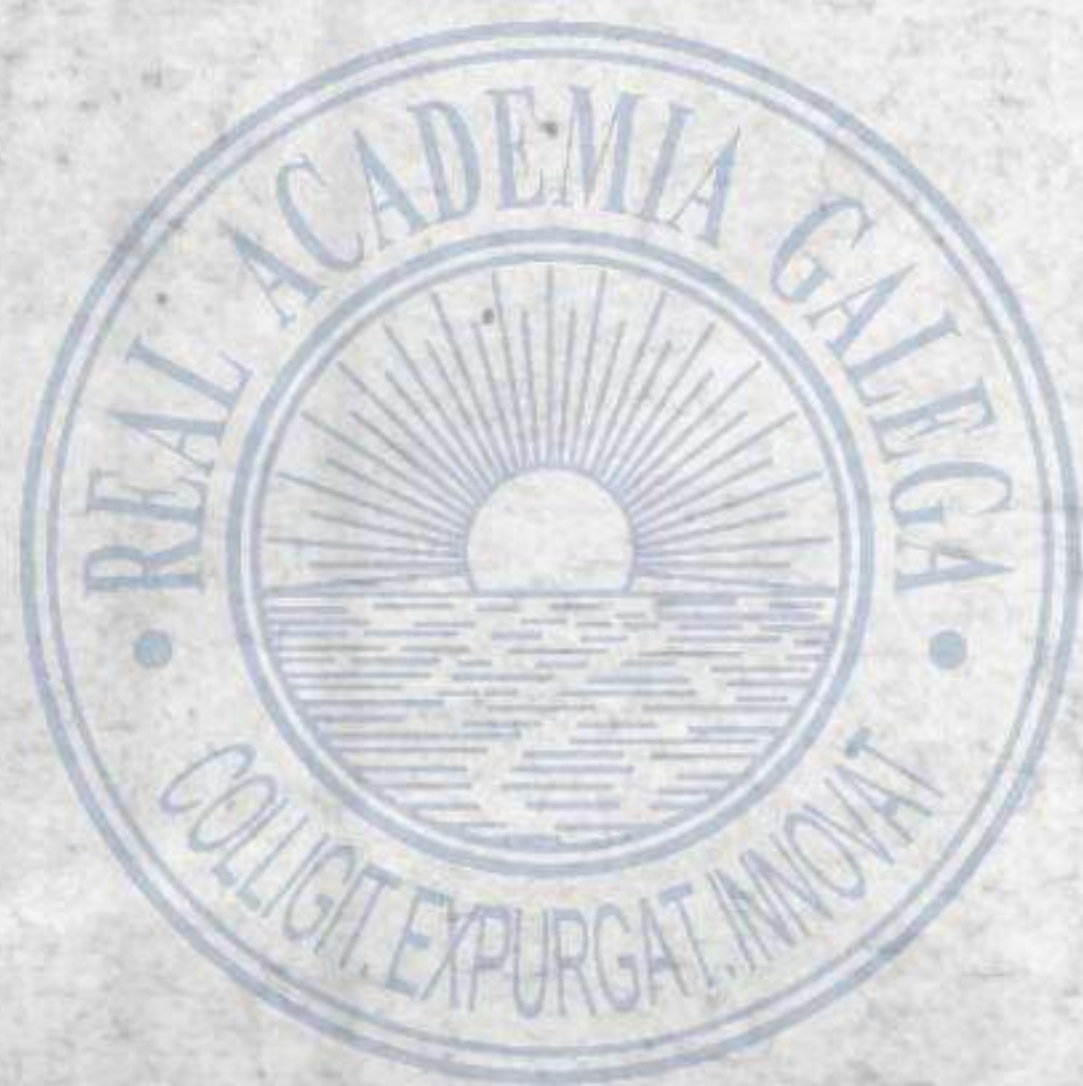
Teus ollos cando me miran,
coma ti sabes mirar,
parés que m' estan decindo:
«arrechégate pra acá.»

LXXIV

Caseime con muller rica
e ¡mália cando casei!
pois co-a riqueza tan soyo
feliz naide pode ser.

LXXV

Decía unha vez un cura
que predicaba un sermon:
«O roubado pouco dura»
e tiña moita razon.

LXXVI

Son total-as gallegas
tan boas mozas
que sempre á palma levan
onde sealcontran.
Viva Galicia!
criadeiro de nenas
tan bunitiñas.

LXXVII

Hei pedir que cando morra
por min as campás non dobren
pois non quero darlle gosto
a quen me desexe a morte.

LXXVIII

Si Galicia con orgullo,
olla a bandeira española
è por que tén n' ela esquirtas
moitas páxinas de groria.

LXXIX

Pasei pol-o Cimetéreo
unha noite moi escura
e vin relumar os ollos
d' os mortos, n' as sepulturas.

LXXX

Xudas por vender á Cristo
gañouse trinta diñeiros
e ti tamen por traidor
gañaches o meu despréceo.

LXXXI

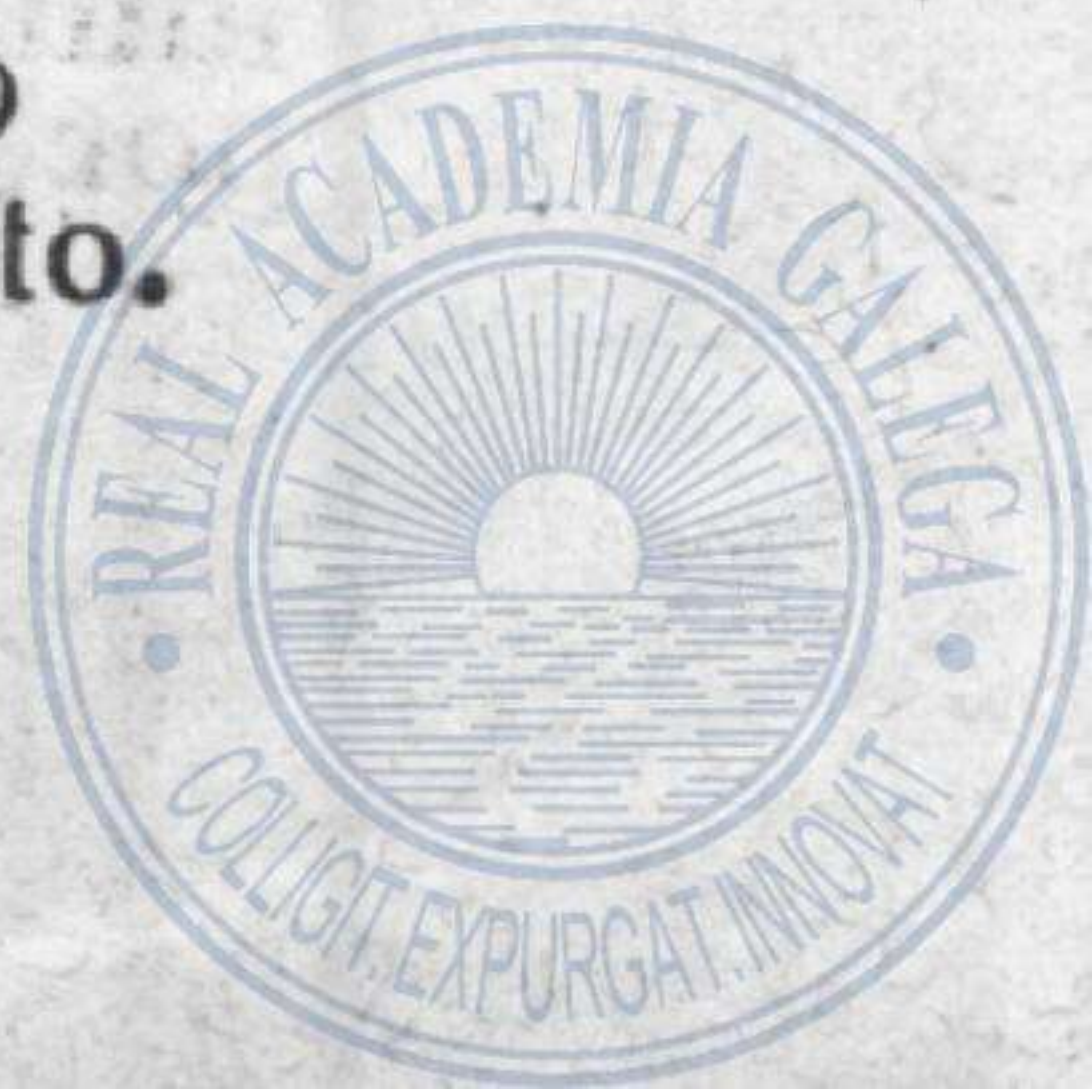
Cando un can de noite oubea
de cóte defunto hay;
parecera bruxería,
pero resolta verdá.

LXXXII

Quen nos teña por cordeiros
pequerrecho chasco leva:
¿Cordeiros os vencedores
d' o grande Xéneo d' a guerra!

LXXXIII

Si libertarte d' a envexa
quieres, nena, en todo tempo
unha *figa* e un *dente de allo*
traí sempre arrente d' o peito.

LXXXIV

Que alegres deixan os eidos
os quintos que a guerra van:
¿Quén decirá ¡malpocados!
que a morte van a boscar?

LXXXV

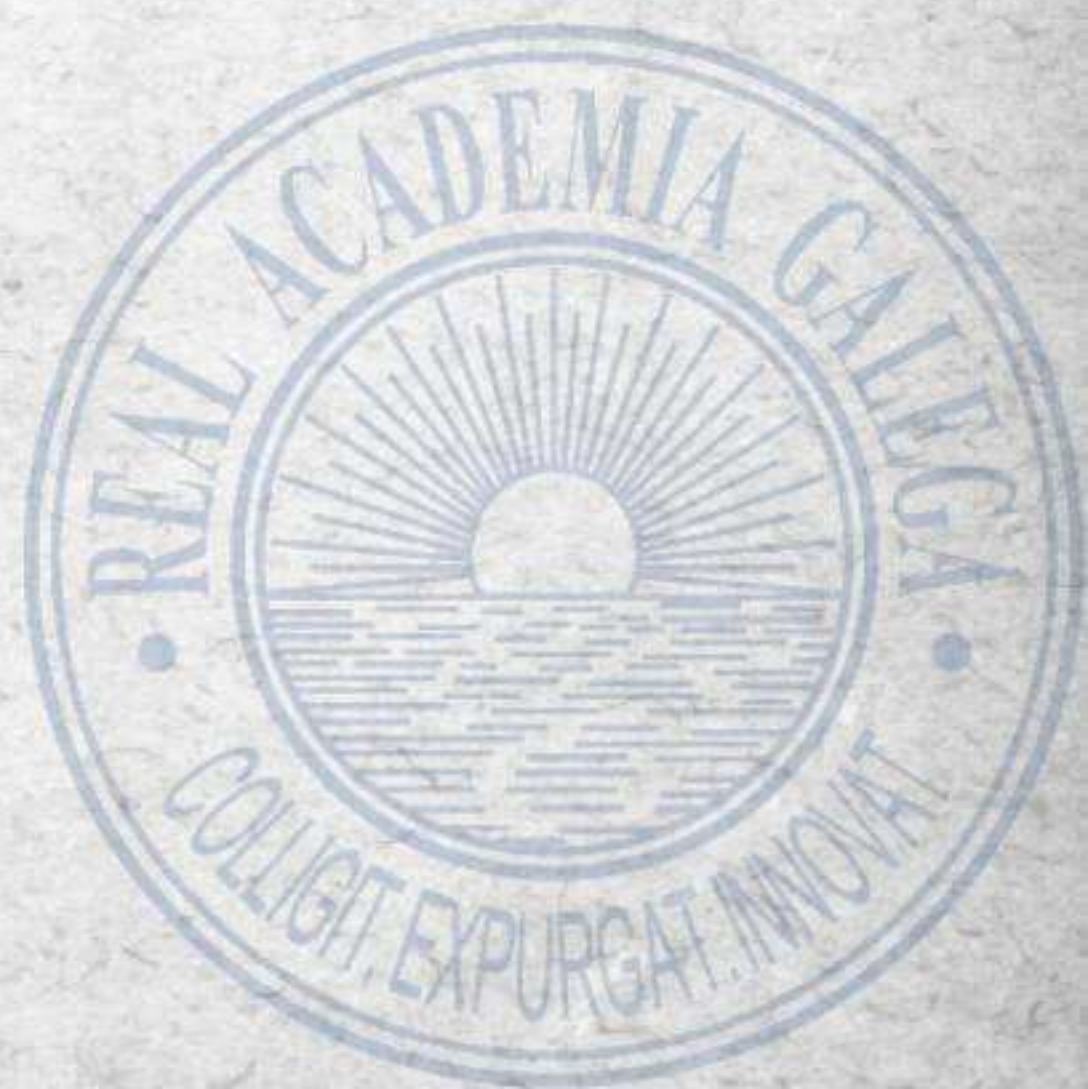
Eres rapaza tan linda,
tan sinxela e tan hondosa
que todol-os homes dicen
que cal ti poucas sealcontran.

LXXXVI

Si a gaita cura de cóte
a morriña d' os gallegos
è porque en Galicia as festas
todas se fan con gaiteiro.

LXXXVII

Moitos centos de gallegos
foxen para emigraceon
por non morrer de laceira,
por non vendel-os terrons.

LXXXVIII

Por mais que a miña testa
 vese nevada
 moito fogo inda teño
 n' a miña y-alma.
 Consiste todo...
 que a y-alma nonca e vella
 cal noso corpo.

LXXXIX

ATUXIÑA, Catuxiña,
 a cara vira pra min,
 non te anoxes, ¡miña meiga!
 e non me aldraxes eisi.

XC

—Marchan á Cuba os soldados
 roxiños como cereixas
 e cando de Cuba volven
 a cara tran amarela.

XCI

—Deixa de cantar, Catuxa,
 e non te lembres de nadia;
 olla ben o que che pido
 e nonca séxas engrata.

XCII

—Dicen que á palabras néceas
hai que pór ouvidos xordos,
e como te vexo vir...
fai de conta que non ouzo.

XCIII

—Dame un biquiño ;ruliña!
dámo por amor de Dios,
xa sabes como me poño
cando a caron teu estou.

XCIV

—Non me tentel-a pacencia
e déixate d' isas cousas...
hay mulleres de mulleres
y-eu inda teño vergonza.

XCV

—Si non me das un biquiño,
Catuxa d' a miña y-alma,
xuro por Dios encravado
non volver a darche fala.

XCVI

— Ou ves peneque de todo
ou perdechel-o xuicio:
ti fai o que che conveña
mais inda é cedo pra os bicos.

XCVII

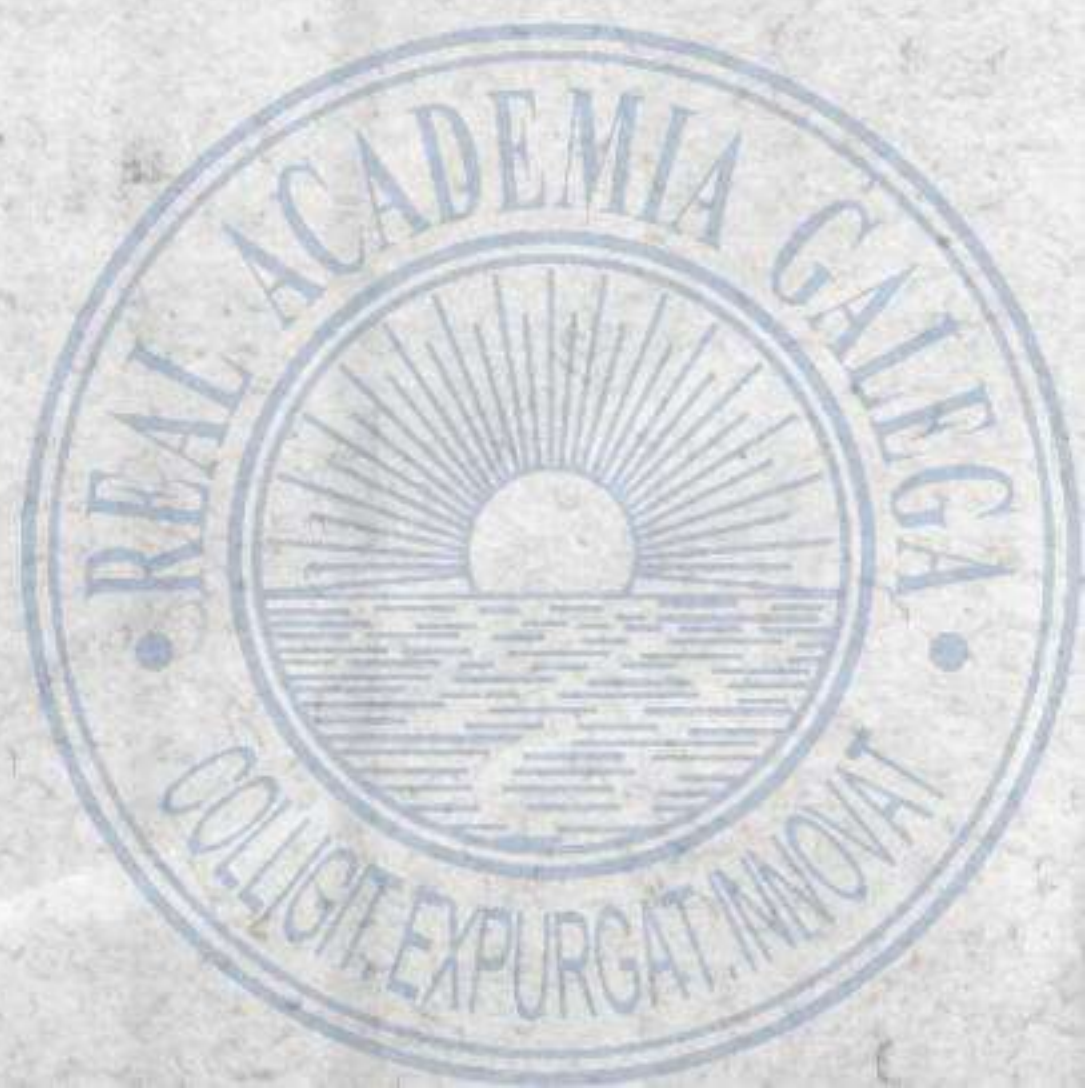
— Si un bico é tan pouca cousa
non m' o negues ¡miña rula!
olla que con dar-me un bico
quedas o mesmo, Catuxa.

XCVIII

— Cumigo perdel-o tempo
e farás mal si te anoxas:
eu soilo debo bicarche
cando nos poñan á estola.

XCIX

— Xa que tan dura te amstras
con que che dou seu amor,
garda o bico e fai de conta
que antre nós nada pasou.

C

—Vaite con Dios e non volvas
porqu' eisi quedo moi ben,
e si o bico me pillases
como quedara non sei.

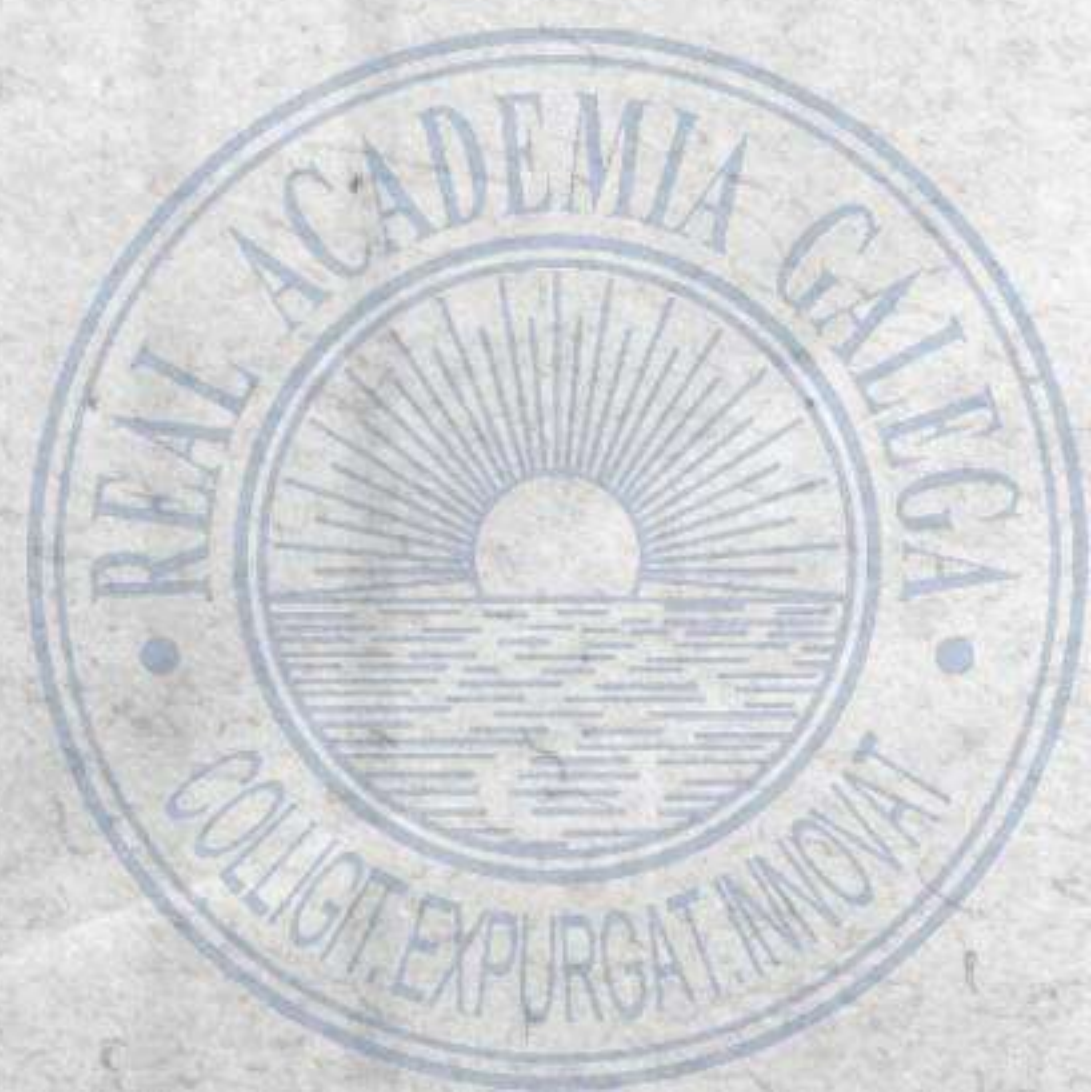

NOTA

Os cen Cantares gallegos de que se compon iste libriño van colocados con arreglo a siguiente clasificación que d' eles fixemos:

Relixiosos. — Morales e sentenceosos. —
Amorosos. -- Xocosos y-epigramátecos. —
Varios. — En dialogo.

OBRAS D' O AUTOR

Publicadas

Pelra... antre seixos.—Versos en gallego con un prólogo d' o Ecxmo. señor D. José Echegaray.

Abrojos.—Versos en castellano.

Contos e Cantares.—Versos en gallego.

Fabas e Castañas.—Versos en gallego y en castellano.

Estrugas.—Versos en gallego.

Cantares gallegos.

Próuximos á publicarse

Burbujas.—Versos en gallego y en castellano.

Por la Patria.—Cuadro dramático en 1 acto.

Trabajo frustrado.—Monólogo en verso y en prosa.

Remembranzas.—Libro de versos en castellano y en gallego con un hermoso prólogo d' a laureada escritora señorita doña Sarah Lorenzana Couto.

Artistas al vapor.—Disparate cómico-lírico en 1 acto.

Antaño y Hogaño.—Monólogo en verso.

Precio: UNA PESETA

